

На межі виживання

Держава, забувши про те, що саме вона є власником лікарняних аптек, покинула їх напризволяще. Сталося так, що у Львові, місті із славними фармацевтичними традиціями, з колишніх 17 залишилося лише 8 лікарняних аптек, і тільки в 4 з них збереглося виробництво стерильних розчинів для ін'єкцій. Як працюють такі заклади сьогодні, в умовах, коли навіть великим аптечним мережам ведеться несолодко? Про це «Фармацевт Практик» вирішив дізнатися у завідувача (директора) комунального підприємства Львівської обласної ради «Лікарняна аптека № 341» Сергія Дубецького

Сергій Дубецький

— Образно кажучи, з'явилися ми на світ у часи великих змін. Відповідно до радянських нормативів «Лікарняна аптека № 341» зводилася одночасно й у комплексі з Львівської міською дитячою клінічною лікарнею у 1990–1993 рр., — розповідає Сергій Дубецький. — Аптечний заклад і лікарню ввели в дію вже у незалежній Україні. Два роки ми працювали як підрозділ ВО «Фармація».

Перспективи тоді вимальовувалися доволі райдужні. Лікарняна аптека площею понад 318 кв. м призначалася винятково для обслуговування міської дитячої лікарні. Вона виготовляла для потреб маленьких пацієнтів багато різноманітних стерильних розчинів та широкий асортимент екстемпоральної рецептури — 25 і 60 найменувань відповідно. Це розчини глюкози 5 та 10%, Рінгера, амінокапронової кислоти, натрію

хлориду ізотонічний та 5%, інші розчини у фасуванні по 50, 100, 200, 500 мл та кількості, що повністю задовольняла потреби лікарні на 500 ліжок терапевтичного та хірургічного профілю. Вісім матеріальних кімнат були до краю заповнені готовими ліками, засобами медичного призначення, перев'язними матеріалами, спиртами. Аптека повноцінно виконувала свої функції.

Проте «щастя» тривало недовго. Криза середини 90-х в охороні здоров'я боляче вдарила саме по лікарняних аптеках. Лікарні, бюджетне фінансування яких затримували місяцями, заборгували перед своїми аптеками за виготовлені і відпущені лікарські засоби. Але й ті гроші з'їдала інфляція. Однак аптека працювала, працювала собі у збиток і затримувала зарплату провізорам і фармацевтам, бо залишити без ліків хворих дітей аптекарі не могли. Водночас відбулася реструктуризація ВО «Фармація», і більшість аптек стали

окремими юридичними особами, залишившись сам-на-сам з власними проблемами.

ДЯКУЄМО, ПАНЕ МІНІСТРЕ!

— Аби хоч якось заробити на прожиття, ми надумали відкрити на території лікарні аптечний пункт для роздрібної реалізації готових лікарських форм, — пригадує Сергій Михайлович.

Але відповідно до тодішнього чинного законодавства, лікарняні аптеки не мали

В Україні за часів нормативної економіки спостерігалася спеціалізація аптек. Тоді ці заклади виготовляли значну кількість екстемпоральних ліків, проводили внутрішньоаптечні та фасувальні роботи. Організація спеціалізованих аптек сприяла концентрації виробництва екстемпоральних лікарських форм та внутрішньоаптечних заготовок за типовими прописами, раціональному використанню методів малої механізації, оргтехніки тощо. При певному дефіциті лікарських субстанцій, допоміжних речовин і особливо обладнання для екстемпорального виготовлення лікарських форм спеціалізація аптек за виробничою ознакою була також виправданою, адже декотрим з них доводилося виготовляти за зміну тисячі флаконів інфузійних розчинів чи проводити фасування значної кількості порошків

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ АПТЕК ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ ЗА НАСТУПНИМИ ОЗНАКАМИ

- За специфікою виробничої діяльності — аптеки з правом екстемпорального виготовлення лікарських форм і аптеки, які здійснюють реалізацію готових лікарських препаратів.
- За специфікою постачання — лікарняні, міжлікарняні.
- За характером обслуговування контингенту хворих — аптеки для дітей, аптеки матері і дитини, геріатричні, ветеранські аптеки.
- За специфікою групи ліків, що відпускаються, — аптеки лікарських рослин, гомеопатичні аптеки, протидіабетичні, офтальмологічні, гормональних препаратів*

права на роздрібний продаж. І тоді Сергій Дубецький у складі невеликої групи з трьох завідувачів аптек із колективним листом від лікарняних аптекних закладів Львівської області подалися до Києва. Через депутатів Верховної Ради домоглися особистої зустрічі з міністром охорони здоров'я Андрієм Сердюком. Поспілкувалися, аргументовано, цифрами і фактами, пояснили ситуацію, і в законодавстві терміново з'явилася доповнення: лікарняні аптеки обслуговують лікарні та населення. Так було врятовано не тільки львівські, а й усі лікарняні аптеки України, котрі почали отримувати ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами.

Дотепер своїм існуванням «Лікарняна аптека № 341» завдячує роботі роздрібного аптечного пункту. Звісно, якби він мав вихід на вулицю і був доступним для містян, прибуток від реалізації був би набагато більшим. А так купити тут ліки мають змогу тільки батьки діток, які перебувають у стаціонарі. Навіть якби існувала можливість нарощувати товарні запаси за рахунок власних прибутків, обсяги реалізації у цьому аптечному пункті зросли б ненабагато. Ситуацію могла б дещо оптимізувати закупівля лікар-

ських препаратів за передплатою, а не за відтермінуванням, проте на це у лікарняної аптеки також нема грошей.

НЕДОРОГО, ЯКІСНО, АЛЕ ЧИ КОМУСЬ ПОТРІБНО?

Увесь асортимент, який аптека випускала у 90-х, виготовляється й нині, проте в надзвичайно малій кількості. Це більш ніж 15 найменувань стерильних розчинів, а також екстемпоральна рецептура: мазі, порошки, розчини для внутрішнього і зовнішнього застосування, супозиторії, мікстури, дезінфікуючі засоби. Персонал аптеки настільки кваліфікований і досвідчений, що здатен виготовити будь-яку лікарську форму, зареєстровану в Україні, якщо, певна річ, можна придбати відповідну субстанцію для її приготування. Більше того, виробничі потужності за потреби аптека може без проблем наростити вп'ятеро.

Останнім часом міська дитяча клінічна лікарня почала масово закуповувати розчини для ін'єкцій промислового виробництва (сума, на яку лікарня щомісяця купувала препарати в аптеці, зменшилася з 20 до 4 тис. грн). Причому це ті лікарські форми, які десятиліттями успішно виготовляла лікарняна аптека, — якісно й недорого. Кажуть, що такі централізовані поставки здійснюються на вимогу обласної влади.

Чому так? Адже, на здоровий глузд, закуповувати ліки стаціонару вигідніше в аптеці, що розташована на її території, а не деінде. Не треба витрачатися на транспорт і доставку, завозити продукцію фурами, невідомо де і в яких умовах її зберігати. Натомість лікарняна аптека випускала свіжі розчини для кожного відділення на кожен день саме в такій кількості, яка необхідна. Крім того, при повноцінному виготовленні вартість аптечних розчинів була б відчутно нижчою, ніж заводських. Утім, ситуація нині така, що у лікарень закінчуються кошти й на закупівлю промислових ін'єкційних розчинів.

Нинішні обсяги аптечного виробництва не окупують ні орендну плату, ні комунальні витрати, що сягають 13–15 тис. грн на місяць. Раніше заклад уже зменшився на 90 кв. м, й оскільки, згідно з ліцензійними вимогами, виробнича аптека повинна мати відповідну площу, подальше зменшення неможливе. Водночас аптечний заклад не самостійно сплачує за комунальні послуги, позаяк розміщується в одному комплексі з лікарнею. Скажімо, плату за тепло тут нараховують на всю площу аптеки, хоча насправді багато її приміщень не опалюються. Так само водопостачання, яке надходить з 12 різних труб, тож індивіду-

альний лічильник встановити неможливо. Лише освітлення можна регулювати відповідно до своїх реальних потреб.

Відтак виживає наразі виробнича аптека переважно за рахунок кредитів. Але таким аптечним закладам банки видають кредити вкрай неохоче. Виходить замкнуте коло.

Час від часу у Львівській обласній раді (а держава саме через неї є власником лікарняних аптек) порушується питання про причину неприбутковості аптечних закладів комунальної форми власності. Мовляв, чому приватні аптеки процвітають, а комунальні — дармоїди, що повсякчас стогнуть і нарікають на важке життя.

— Чомусь ніхто не замислюється, що приватний власник купує або орендує приміщення аптеки за свої кошти, встановлює обладнання, забезпечує товарний запас, а вже потім починає вимагати віддачу від свого персоналу, — справедливо зауважує Сергій Дубецький — Ми ж, починаючи від 1995 р., не отримали від свого власника — держави — жодної копійки, жодної пільги на комунальні послуги чи допомоги на закупівлю обладнання.

«Лікарняна аптека № 341» має ліцензію на відпуск психотропних наркотичних засобів і прекурсорів, тобто несе на собі нелегкий тягар соціального навантаження. Та, здається, державу це також зовсім не обходить.

Як один з небагатьох аптечних закладів, що виготовляє стерильні й екстемпоральні лікарські засоби, аптека № 341 є базовою для проходження практики студентами фармацевтичного факультету ЛНМУ ім. Данила Галицького, медичного інституту та медичного коледжу «Монада». Майбутні провізори і фармацевти мають нагоду подивитися, як виглядає справжня аптека, спробувати приготувати ліки своїми руками, здобути бодай мінімальний досвід їх виготовлення в умовах аптеки. А потім, отримавши диплом, випускники влаштовуються в аптеки-магазини і торгують ліками, як будь-яким іншим товаром. Бо ж навіть охочих і здібних взяти на роботу нікуди, в чотирьох аптеках Львова з повноцінним виробництвом штат повністю укомплектований.

Одне слово, ситуація з лікарняними аптеками є доволі загрозливою. Оскільки ж відкрити нову лікарняну аптеку замість збанкрутілої дуже дорого, вочевидь доцільніше зберегти хоча б існуючі.

Лариса Дедишина

*Парновський Б. Л., Волох Д. С., Знаєвська А. В. Спеціалізована аптека.

Перша дитяча аптека в Україні була створена 1965 р. у Києві. Вона виготовляла ліки для дітей, а також здійснювала контроль за лікарським забезпеченням дітей регіону іншими аптеками. Вона була методичним центром лікування і профілактики дитячих захворювань. Діяльність таких аптек насамперед була спрямована на розширення номенклатури екстемпоральних лікарських засобів — мікстур з покращеним смаком, дитячих ректальних свічок, що вимагали спеціальних супозиторних основ.